

**Vyjádření školitelky k průběhu studia doktorandky Mgr. Michaely Liškové
a k její disertační práci *Neologismus v lingvistickém, mediálním a běžném obrazu světa,*
předkládané k obhajobě v roce 2018
na Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK**

I. Hodnocení doktorského studia

Mgr. Michaela Lišková (roz. Černá), absolventka magisterského studia bohemistiky na FF UK v Praze, nastoupila do doktorského studia v akademickém roce 2014/2015, a to již jako zralá badatelka s vyprofilovanými odbornými zájmy. Ty souvisely (a i nadále souvisí) především s faktem, že je už od r. 2004 členkou oddělení současné lexikologie a lexikografie ÚJČ AV ČR a od r. 2012 se účastní přípravy Akademického slovníku českého jazyka (od r. 2018 jako jedna z jeho hlavních redaktorů). Užší specializace na problematiku neologie a neologismů tedy vykryštovala z dlouholeté zkušenosti praktické lexikografky. S touto zkušeností šla ovšem ruku v ruce i potřeba obzor slovníkářské praxe přesáhnout a soustředit se – v daném případě – na problematiku neologie a neologické lexikografie hlouběji, komplexně a s teoretickým nadhledem. To vedlo k formulaci zvoleného tématu v podobě projektu doktorského studia, který v předložené disertační práci dochází k šťastnému naplnění.

Mgr. Lišková byla od začátku doktorského studia neobyčejně motivovaná, pracovala s velkou chutí, vždy jaksi „v předstihu“, co se týče plnění předepsaných doktorandských povinností, a často – s podivem vzhledem k jejímu pracovnímu i rodinnému vytížení – na sebe spontánně brala i další úkoly nad rámec těch nutných. Na konzultace s Mgr. Liškovou nebo na četbu jejích seminárních prací, prvních verzí studií či slovníkových hesel jsem se jako školitelka vždy těšila a představovaly pro mě velkou inspiraci.

Je těžké a vlastně nemožné oddělit profesní a doktorandské aktivity Mgr. Liškové, neboť se samozřejmě prolínají. Ať tak či tak, v době doktorátu (tj. v uplynulých čtyřech letech, jež tu mám hodnotit) byla velmi aktivní odborně a též organizačně a pedagogicky. Účastnila se konferencí (100 let Naší řeči, Dny kulturní lingvistiky aj.), přednášela v odborných společnostech (Kruh přátel českého jazyka, Kruh moderních filologů, Jazykovědné sdružení). Intenzivně se zapojila do aktivit volného sdružení Antropolingva (vzešlého z kroužku doktorandů). Kromě pravidelných setkání a řady interních vystoupení se podílela zejména na organizační a odborné přípravě konferencí Dny kulturní lingvistiky v letech 2017 a 2018 (na nichž také aktivně vystoupila). V průběhu doktorátu vedla na FF UK spolu s Mgr. Veronikou Vodrážkovou seminář Lexikografické praktikum (v letním semestru 2014/15 a letním semestru 2015/2016) a dvakrát (léto 2016, zima 2018) prezentovala problematiku neologismů na lexikologickém semináři pro studenty Ústavu jazyků a komunikace neslyšících.

Mgr. Lišková je členkou redakční rady časopisu *Jazykovědné aktuality* a často v něm i publikuje; studie a recenze však zveřejňuje také v jiných odborných bohemistických periodikách. Publikační činnost je bezesporu bohatá a kvalitní.¹

¹ Z publikací z posledních let (a k tématu disertace) srov. např.: Lišková, M. (2015): Problematika vymezení pojmů archaismus a historismus. *Jazykovědné aktuality*, vol. 52, s. 102-116, Lišková, M. (2016): Lidské mládí a stáří ve slovníkové exemplifikaci (na rukopisu Akademického slovníku současné češtiny). In: L. Saicová Římalová – I. Vaňková (eds.), *Lidský život a každodennost v jazyce*. Praha: FF UK, s. 82–86, Lišková, M. (2018):

V rámci své profese se Mgr. Lišková hojně – a již dlouho – věnuje popularizaci (jazykové sloupky v časopisu *Vesmír*, v *Pátku Lidových novin*, příležitostná vystoupení v České televizi, rozhovory v tisku, přednášky v rámci Týdnů vědy a techniky aj., nejnověji srov. její text v pozoruhodné knize M. Kavky, M. Škrabala a kolektivu *Hacknutá čeština*, 2018). Je patrné, že v posledních letech byla popularizační činnost doktorandky výrazně orientovaná právě na problematiku nové slovní zásoby, ať už na sondy věnované jednotlivým nově se vyskytujícím výrazům, nebo na obecnější výklady o vývojových tendencích slovní zásoby ve vztahu k proměnám českého (jazykového) obrazu světa.

II. Celkové zhodnocení disertační práce

Jak již bylo naznačeno, Mgr. Lišková představuje samostatnou, zkušenou a vzdělanou badatelku s širokým (lingvistickým i obecně kulturním) rozhledem. To se ukázalo jak v promyšlení projektu disertace jako celku, tak v konečné podobě práce.

Inovativní je už její východisko, tj. to, že se Mgr. Lišková na problematiku neologismu rozhodla soustředit ze tří paralelních perspektiv, jak naznačuje název práce; velký prostor je při tom věnován tzv. běžnému obrazu neologismu a také dnes velmi vlivnému obrazu mediálnímu; v této souvislosti se samozřejmě silně evokuje i otázka postojů k jazyku (a subjektivního prožívání jazyka). K lingvistickému kontextu (a k vymezení neologismu, jak ho u nás představuje tradiční koncepce Olgy Martinové) je zde tedy nabídnut zajímavý a v mnohém velmi užitečný pandán. Ocenit je tak třeba vlastní náhled na problematiku i jeho organické vpojení do českého kontextu (se zohledněním přístupů zejm. slovenské, ale i širše světové neologie), uvážlivost v posuzování různých stanovisek (a to se týká celé práce, až po nejnižší rovinu interpretace jednotlivých lexémů). Obdivuhodná je schopnost nahlédnout přebohatý lexikální materiál v širokých souvislostech a nalézt metody umožňující ukázat dynamiku vývoje české lexikální zásoby plasticky, mnohaaspektově, a přitom vnitřně koherentně. Navíc tu jde i o metody velmi pracné (včetně dotazníkového výzkumu) a vyžadující smysl pro detail (srov. zejm. profesionální zpracování „sbírky neologismů“, čítající na 700 heslářových položek). Promyšlenost i přesnost provedení potvrzuje autorčinu vědeckou akribii, analytické uvažování i formulační dovednosti.

Co je potřeba ocenit dále – a souvisí to i se schopností Mgr. Liškové otevřít svět lingvistiky také laikům –, je důraz na současné (domácí i zahraniční) snahy propojovat akademický svět se světem mimoakademickým a využívat v odborném bádání spontánního zájmu veřejnosti o současný jazyk (srov. i zmíněnou *Hacknutou češtinu*, knihu vzešlou z této oblasti, utvořenou na základě spontánně vznikajícího internetového slovníku *Čeština 2.0*).

V disertaci Mgr. Liškové se také (což u nás zatím není běžné) významně přihlíží k novým slovům jako signálům podstatných aspektů kultury, vývoje společnosti, životního stylu, příp. i hodnotových proměn. Velmi ústrojně je tak do práce vpojen aspekt kulturnělingvistický; věrme,

Horizonty kognitivně-kulturní lingvistiky. (Recenze.) *Bohemistika*, č. 1, s. 79–83. Lišková, M. (v tisku): O čem vypovídají slova roku? In: Vaňková, I. – Šťastná, L. (eds.): *Horizonty kognitivně-kulturní lingvistiky II*. Praha: FF UK, Šemelík, M. – Lišková, M. (v tisku): K lexikografickému zpracování tabuových slov. *Slovo a slovesnost*.

že se zde otevírá zajímavý prostor do budoucnosti (naznačeno je to i v posledním, dosud ještě nepublikovaném článku Mgr. Liškové o tzv. slovech roku).

Práce by rozhodně měla být publikována (či se stát základem pro publikaci), a to platí i o připojeném slovníku (který byl vytvořen jakoby mimochodem a vlastně „nad plán“ – a vím, že mohl být i o mnoho rozsáhlejší; jde jen o část autorčina zpracovaného materiálu.)

III. Závěr

Předložená disertační práce splňuje všechny požadavky na tyto práce kladené. Jde o svěží, moderní a v našem (a snad nejen v našem) kontextu pozoruhodné dílo, vytvořené zároveň s velkou pečlivostí a vědeckou akribií. Autorka je výborně seznámena s domácí lingvistickou (resp. lexikologickou, lexikografickou, a zejm. neologickou) tradicí i se světovými trendy ve svém oboru; velmi dobře umí do tohoto kontextu vstoupit, kvalifikovaně a s nadhledem ho interpretovat a připojit k němu vlastní hlas. Co je podle mě nejdůležitější – jedná se o práci otevírající se do budoucna, s příslibem dalšího rozvoje disciplíny a konkrétněji zejména příslibem brzkého vytvoření slovníku neologismů, pro nějž zde již existuje mnoho zpracovaného materiálu i kvalitní teoretický podklad k vytvoření jeho koncepce.

Z výše uvedených důvodů práci Mgr. Michaely Liškové s velkou radostí doporučuji k obhajobě a předběžně ji klasifikuji (protože tu není prostor pro „vyšší“ ocenění) jako *prospěla*.

V Praze 13. listopadu 2018

doc. PhDr. Irena Vaňková, CSc., Ph.D.